

ПРОГРАМ РАДА¹
ISS/KS F072
Текстилне машине и помоћни уређаји

Овај програм рада усвојен је на седници комисије која је одржана дописним путем од 24-11-2014 до 05-12-2014.године, а одобрен је од стране Стручног савета за опште области стандардизације на седници која је одржана 13. фебруара 2015. године.

Увод

Стручни рад Института за стандардизацију Србије (у даљем тексту: Институт) у појединачним областима стандардизације одвија се у комисијама за стандарде и сродне документе (у даљем тексту: комисије за стандарде), које су основна техничка радна тела. По потреби, ради извршавања појединих задатака из својих делокруга, комисије за стандарде могу образовати радне групе, као и друга стална и повремена радна тела.

На основу члана 78. и 79. Статута Института и тачке 4. *Интерних правила стандардизације – Део 2: Образовање и рад комисија за стандарде*, KS F072 припрема стандарде из области текстилних машина и помоћних уређаја као и машина за хемијско чишћење и индустријско прање.

Комисија за стандарде KS F072, *Текстилне машине и помоћни уређаји*, образована је Решењем о измени и допуни решења директора Института бр. 1015/1-23-01/2012 од 08. 03. 2012. године, у коме је у тачки 4 дошло до промене у Решењу број 381/22-23-02/2009 од 10. 11. 2009. године о образовању комисије за стандарде које је донето на основу члана 15. став1. тачка 12. и члана 30. Одлуке о оснивању Института за стандардизацију Србије (Сл.гласник бр.16/2007). У складу са тачком 1. Решења о образовању комисије за стандарде, област рада комисије је: Стандардизација у области текстилних машина и помоћних уређаја. Комисија прати рад Техничког комитета ISO/TC 072, *Текстилне машине и помоћни уређаји* Међународне организације за стандардизацију (ISO) и Техничког комитета CEN/TC 214, *Текстилне машине и помоћни уређаји*, Европског комитета за стандардизацију.

1. Пословно окружење

1.1 Опис пословног окружења

У контексту циљева Републике Србије да се што пре интегрише у Европску унију, у току је процес усаглашавања националног са европским законодавством, који се врши путем преузимања директива Новог приступа ЕУ.

У оквиру **Директиве 2006/42/ЕС** (Директива за машине) ће се преузети низ стандарда из области текстилних машина и помоћних уређаја.

Један од циљева комисије за стандарде KS F072 је да пружи подршку испуњавању захтева Правилника о безбедности машина (Сл.гласник РС бр.36/09). Битни захтеви Правилника су захтеви за заштиту здравља и безбедности који се односе на пројектовање и

¹ При преводу на енглески језик треба користити израз „BUSINESS PLAN“

израду машина, као и други захтеви и услови који морају бити испуњени за њихово стављање на тржиште и/или употребу.

Задатак комисије за стандарде Института је да врши усаглашавање српских стандарда са европским стандардима и то преузимањем европских стандарда као националних, а посебно европских стандарда који су у директној вези са имплементацијом директиве новог приступа. Осим тога, приликом преузимања европских као српских стандарда морају се повући сви национални стандарди који су у супротности са европским стандардима за исте предмете стандардизације.

Заинтересоване стране у области рада ове комисије су:

1. Влада Републике Србије
2. Релевантни органи државне и локалне управе
3. Универзитети
4. Произвођачи текстилних машина
5. Произвођачи текстила и текстилних производа
6. Произвођачи сировина
7. Корисници

Пословно окружење у свету

Да би се разумело стање на тржишту текстилних машина и помоћних уређаја, потребно је да се пруже неке основне информације о корисницима текстилних машина и помоћних уређаја. Због тога се наводи стање на тржишту текстила.

Текстил спада у робу којом се највише тргује. Индустрија укључује производњу текстилних влакана, пређе, ужади, текстилних површина као и текстилних површина за индустрију (нпр. грубо платно за паковање и мреже). Такође је присутно и обимно премештање између земаља јер компаније предузимају кораке да буду иновативније и конкурентније. Пређа предена у једној земљи, може бити ткана или плетена у другој, сечена у нити, такође и завршно обрађена у матичној земљи. Оваква кретања вођена су повећањем броја споразума о сарадњи у оквиру дела индустрије који производи одевне предмете са циљем смањења трошкова.

Као пример могу послужити текстилне компаније из Европске уније које се ослањају на Источну Европу у процесу производње у циљу смањења цена. У САД се окрећу Мексику и Карибској регији у потрази за спољним сарадницима. Дугогодишњи лидери на тржишту текстилне индустрије морају се ослањати на свој технолошки развој, капиталне ресурсе и способност диверсификације, у циљу задржавања тржишног удела.

Ипак, сада је евидентно да земље у развоју попут Кине, Индије, Пакистана, итд, где су трошкови рада мањи од трошкова високе технологије, имају на глобалном нивоу највеће уделе у производњи пређе, текстилних површина, и одеће. Последица тога је и да се примена текстилних машина све више окреће ка овим економијама.

Приметна одступања постоје једино за машине за прање и машине за хемијско чишћење, које се још увек највише користе у развијеним земљама. Земље у развоју, као што је Кина, тек почињу да граде своју индустрију машина за прање и хемијско чишћење, која ће као први корак имати да задовољи потребе домаћег тржишта.

Име Техничког комитета ISO/TC 72 промењено је из “Текстилне машине и машине за прање и хемијско чишћење” у “Текстилне машине и помоћни уређаји”, јер се машине за прање и хемијско чишћење могу такође сматрати текстилним машинама.

Стандарди из надлежности Комисије KS F072 користе се у пословном окружењу Србије. Спецификације и ови стандарди чине основу за производне послове. Пошто су стандарди из надлежности Комисије KS F072 у релативно широкој употреби, њихово редовно иновирање је неопходно. Сукцесивни развој нових материјала или побољшаних својстава материјала захтева додатно и континуирано прање тржишта у циљу понуде одговарајућих савремених стандарда. Корисници објављених и будућих публикација које ће објавити Комисија KS F072 су произвођачи текстила и текстилних производа, као и институти, лабораторије, државне установе које доносе прописе итд.

Продужење званичног пословног планирања је за ISO и CEN Техничке комитете (ISO/TC и EN/TC) значајна мера која чини део главне ревизије пословања. Циљ је да се усагласи програм рада ISO и CEN са израженим потребама и кретањима у пословном окружењу и да се омогући ISO и CEN Техничким комитетима да одреде приоритете међу различитим пројектима, да препознају очекиване користи од доступности међународних и европских стандарда и да обезбеде одговарајуће ресурсе за пројекте током њиховог развоја.

Опис пословног окружења

Следећи политички, економски, технички, регулаторни, правни и друштвени услови чине пословно окружење за индустријски сектор, производе, материјале, дисциплине и поступке који су у вези са предметом и подручјем примене овог ISO/CEN Техничког комитета и могу значајно утицати на то како се спроводе процеси развоја стандарда и који ће бити садржај стандарда:

Ситуација на тржишту

Укупна величина годишњег тржишта текстилних машина и помоћних уређаја се процењује на 20 – 22 милијарде америчких долара. Зависно од опште економске ситуације, очекује се да годишњи раст тржишта буде 1-2 %.

Поред тога, светско тржиште машина за индустријско прање и хемијско чишћење и прибора се процењује на 5 милијарди америчких долара.

Главни фактори који могу утицати на развој тржишта

Може се уопштено рећи да су текстилне машине већим делом пројектоване у земљама које су на високом индустријском нивоу, али се могу производити и користити у земљама са

ниским нивоом плата. Очекује се да ово кретање буде и убрзано у наредних неколико година. Додатно се може рећи да је у порасту број машина које не само да су произведене и коришћене, већ и пројектоване у земљама са малим трошковима радне снаге, попут Кине и Индије.

У погледу машина за индустријско прање и хемијско чишћење, земље у развоју са значајним економским растом почињу са локалном производњом како би најпре задовољили потребе домаћег тржишта које се повећава.

Правни фактори

За европске земље постоје одређене директиве у погледу безбедносних аспеката, које утичу директно на послове стандардизације.

1.2 Квантитативни индикатори пословног окружења

Следећа листа квантитативних индикатора описује пословно окружење ради пружања адекватних информација које би подржале акције ISO/TC.

Велика производња основних сировина ради задовољења редовне потрошње текстилне индустрије представљена је скорашњом светском производњом памука, вуне и вештачких влакана.

Raw cotton	2003	21.3 Мил. t
Raw wool	2003	1.2 Мил. t
Synthetic fibre	2003	31.5 Мил. t
Cellulosic fibre	2003	3.5 Мил. t

Главни добављачи основних сировина за индустрију су:

Памук:	САД, Кина, Индија
Вуна:	Европа, Аустралија и Кина
Синтетика:	Европа, САД, Кина, Тајван, Јапан, Турска и Јужна Кореја

У погледу машина за индустријско прање и хемијско чишћење процењује се да се приближно 75 тона текстилних површина и одевних предмета опере или очисти годишње.

Одражавајући тренутна тржишна кретања у домену производње текстилних машина и коришћења текстилних машина и у складу са Бечким споразумом који се односи на послове доношења стандарда у оквиру ISO и CEN, договорено је да све укључене стране развијају стандарде за текстилне машине искључиво у оквиру ISO/TC 72. Битан изузетак је развој С стандарда за безбедност и здравствене аспекте (у складу са директивом EU за машине), који су заједнички стандарди који се развијају под руководством ISO.

Према подацима Републичког завода за статистику у Републици Србији за 2011. годину:

- Производња машина за индустрију текстила, одеће и коже је била 4 t
- Промет у трговини на велико по робним групама у 2011 за машине, уређаје и прибор (алатни, пољопривредни, канцеларијски, грађевински, текстилни и др) је био укупно 109656 мил. РСД

1.3 Захтеви тржишта

Пошто научни инжењеринг (развој нових машина у области текстила) у Србији није широко развијен, распрострањена је међународна трговина текстилним машинама и помоћним уређајима, који су обухваћени стандардима Комисије KS F072, а вероватно је да ће се и даље ширити. Основни правац рада Комисије KS F072 јесте да прати тржишне трендове и непрекидно ради на иновирању и доношењу нових стандарда из свог делокруга рада.

1.4 Аспекти животне средине

С обзиром на то да је у програму рада комисије KS F038, *Текстил*, са којом комисија KS F072, *Текстилне машине и помоћни уређаји* уско сарађује, предвиђено доношење националних стандарда који су идентични европским и међународним, а који утврђују одређене параметре који се баве утицајима животне средине, нпр. формалдехид, азо-боје, разматрање ових утицаја са аспекта употребе машина за израду текстилних површина захтева претходну анализу. Доношење националних стандарда из ове области и примена стандарда може за резултат имати повратни ефекат у односу на заштиту животне средине кроз рационализацију ових утицаја и средстава заштите.

2 Очекиване користи од рада комисије KS F072

Очекивани резултати рада комисије су:

- Поузданост. Сви заинтересовани експерти широм света, пружају највећи степен знања и способности за састављање техничких информација и захтева у свим аспектима попут пројектовања, перформанси, инсталирања, дефинисања, метода испитивања, итд. да би се корисницима обезбедила укупна поузданост система од неколико компоненти до сложених фабрика.
- Ефикасна трговина широм света. Развој и/или одржавање међународних стандарда за текстилне машине и помоћне уређаје омогућује наставак ефикасне трговине широм света.
- Јединствени дизајн. Коришћење стандардизованих производа омогућује јединствени дизајн и производњу опреме широм света.

- Прихватљивост на светском нивоу. ISO/TC 72 кроз рад доприноси пословању у домену текстилних машина промовисањем разноврсности њихове примене, чиме се смањују трошкови, јер нема преклапања техничких решења.
- Временска предност. Експерти који активно учествују у раду поседују велику предност у знању. Упознати су са дешавањима и могу да утичу и пренесу интересе својих послодаваца директно у развој стандарда. Са друге стране, њихове компаније имају више времена да прилагоде своје производе према очекиваним стандардима, што резултује у смањењу трошкова током неколико година.
- Плодоносан утицај на експерте. Лични контакт између експерата који припадају различитим конкурентским фирмама током рада радних група може имати плодносан утицај на развој нових производа.

На националном нивоу:

- Усаглашавање националних стандарда са европским и међународним стандардима;
- Подршка европском законодавству;
- Олакшавање веза између произвођача, потрошача и органа надлежних за контролисање и испитивање

3 Заинтересоване стране

Све заинтересоване стране у Републици Србији су позване да узму учешће у раду ове комисије, уз осигуравање равноправног учешћа и заступљености свих заинтересованих страна. Могуће је и учешће у статусу посматрача под одређеним условима који су утврђени *Интерним правилима стандардизације – Део 2: Образовање и рад комисија за стандарде и сродне документе.*

4 Циљеви и стратегије за остваривање циљева комисије за стандарде KS F072

4.1 Дефинисани циљеви KS F072 су:

1. Усвајање приоритетних стандарда из области текстилних машина и помоћних уређаја на начин предвиђен *Интерним правилима стандардизације – Део 1: Доношење, објављивање, одржавање, преиспитивање и повлачење српских стандарда и сродних докумената*
2. Усаглашавање националних са европским стандардима њиховим преиспитивањем и доношењем одлуке о повлачењу оних стандарда који су у супротности са европским.
3. Заступање националних интереса у области рада комисије пред одговарајућим европским и међународним комитетима за стандардизацију путем учествовања српских стручњака и експерата у раду ових техничких комитета.

4.2 Стратегије за остваривање циљева KS F072

Остваривање циљева комисије **KS F072** се заснива на дефинисању приоритета рада комисије, а то су преузимање и усвајање европских стандарда и праћење рада техничких комитета CEN/TC 214, *Текстилне машине и помоћни уређаји*, као и ISO/TC 072, *Текстилне машине и помоћни уређаји*, Међународне организације за стандардизацију (ISO).

У процесу имплементације стандарда неопходна је сарадња и координација са активностима Министарства привреде, као и преиспитивање и повлачење постојећих и доношење нових правилника који уређују ову област.

Овај програм рада је отворен и може да се допуњује и ревидира према потребама рада Комисије.

5 Фактори који могу утицати на испуњење и имплементацију програма рада

- Непостојање одговарајућих националних стандарда на српском језику изискује додатне напоре и средства који су ван области рада комисије за стандарде и Института.
- Недостатак финансијских средстава онемогућава обезбеђење одговарајућих превода и упућује на преузимање стандарда методом проглашавања што умањује кредибилитет ових стандарда у пословном окружењу.
- Недовољно учешће стручњака на доношењу српских стандарда.
- Нередовно долажење чланова комисије на седнице, што може довести до одступања од плана доношења стандарда.
- Незаинтересованост стручне јавности за учешће у јавној расправи и достављање примедби у вези са предлозима нацрта српских стандарда који се стављају на јавну расправу.

6 План активности

Активности комисије **KS F072** у наредних 5 (пет) година ускладити према годишњим плановима рада и према следећем:

- Пратити дан ISO/TC 72 и CEN/TC 241 у 2015. и уврстити у План рада за 2015. годину све стандарда које су усвојили релевантни технички комитети
- Покренути усвајање стандарда на српском језику према потребама заинтересованих страна за 2016.
- Наставити са усвајањем стандарда на српском језику према потребама заинтересованих страна за 2017. и, ако је потребно, почети ревизију или извршити потребне модификације стандарда, када се технологија дефинисана стандардима промени.
- Наставити са усвајањем стандарда на српском језику према потребама заинтересованих страна, као и преиспитивање стандарда за 2018. и, ако је потребно,

почети ревизију или извршити потребне модификације стандарда, када се технологија дефинисана стандардима промени.

- Наставити са усвајањем стандарда на српском језику према потребама заинтересованих страна, као и преиспитивање стандарда за 2019. и, ако је потребно, почети ревизију или извршити потребне модификације стандарда, када се технологија дефинисана стандардима промени.

7 Корисни линкови

Ради доброг и корисног информисања постојећих или будућих чланова комисије наведени су корисни линкови:

[Институт за стандардизацију Србије](#)

[Комисија KS F072](#)

Међународни технички комитет [ISO/TC 72](#)

Европски технички комитет [CEN/TC 214](#)